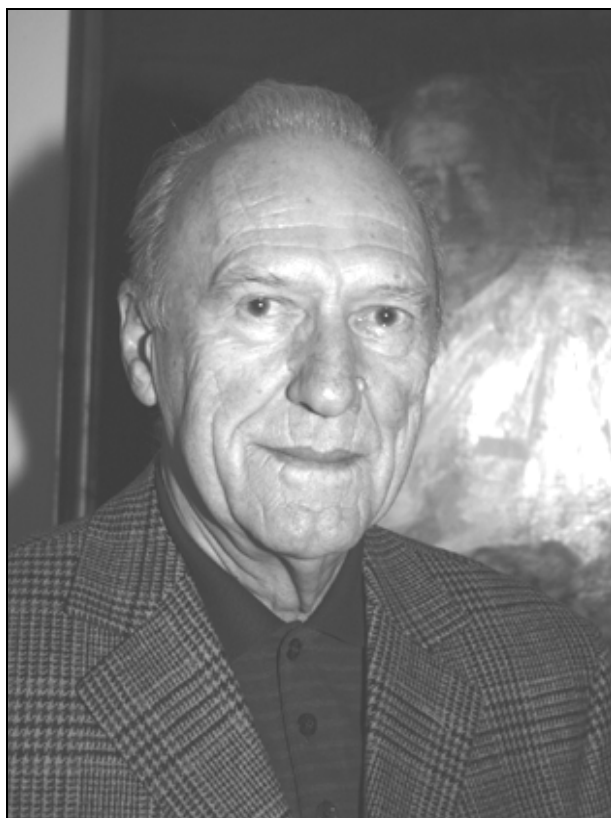

Jubilej

Profesorju Vojetu ob življenjskem jubileju

Zaslužni profesor dr. Ignacij Voje je bil rojen 28. februarja 1926 v Ljubljani v družini bančnega uradnika Ignacija in Marije, rojene Šebat. Tu je obiskoval tudi osnovno šolo in gimnazijo. Tik pred maturo – maja 1945 – je bil kljub očesni bolezni mobiliziran, tako da je lahko šele čez dobro leto, ko se je vrnil iz vojske, v Ljubljani na bežigranski gimnaziji maturiral (septembra 1946) in se nato vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, na smer zgodovina-geografija. Sam o izbiri pravi, da se v gimnazijskih letih še ni odločil za poklic, pa vendar ni ostalo brez vpliva na odločitev za študij zgodovine dejstvo, da je imel v gimnaziji dva odlična profesorja, ki sta ga zanjo navdušila. To sta bila David Zupan in Bogo Teply.

Kot študent je bil Voje zelo prizadeven. Rad se je družil in že v 1. letniku je postal aktivni član Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič, ki mu je ostal zvest še po diplomi; za zaključek je bil v

letu 1953/54 njegov predsednik. V 4. letniku je postal pomožni asistent na oddelku za zgodovino, katerega glavna naloga je bila pomoč pri urejanju knjižnice oddelka. Za diplomsko nalogo pa si je že izbral temo, ki ga je prvič vodila v arhiv. Na podlagi urbarjev za logaško gospostvo je obdelal razvoj tamkajšnjih kajzarjev v 15. in 16. stoletju. Delo je bilo že toliko zrelo, da so ga kasneje z nekaterimi dopolnitvami tudi objavili. Obenem je pa tudi nakazovalo Vojetovo zanimanje za časovno obdobje, ki ni tedaj uživalo posebno velikega družbenega ugleda.

Jubilant je diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani junija 1951 iz obče zgodovine in medtem ko je čakal na zaposlitev v srednji šoli, je postal nanj pozoren prof. dr. Gregor Čremošnik, predstojnik katedre za zgodovino južnoslovanskih narodov, ki je ravno tedaj iskal svojega naslednika. Kljub začetnemu oklevanju je tako postal še istega

leta asistent za starejšo zgodovino Srbov, Hrvatov in Makedoncev do konca 18. stoletja. Pri polni zaposlitvi v knjižnici se novi nalogi ni mogel kaj dosti posvečati in je leta 1952 celo razmišljal, da bi zaprosil za mesto v Osrednjem državnem arhivu Slovenije. Ko je profesor Čremošnik, ki mu je sicer od časa do časa prigovarjal, naj izbere temo za disertacijo na osnovi gradiva v Dubrovniškem arhivu, videl, v kakšni nemoči je mladi asistent, je napel vse sile, da je Voje dobil štipendijo, ki mu je omogočila, da je prišel jeseni tega leta v Dubrovnik in začel spoznavati tamkajšnji arhiv. Glavni problem so predstavljali jezik, pisava ter neizmerno bogastvo gradiva.

Stvari so odslej krenile na bolje, na oddelku za zgodovino je Slavka Kajba Milić začela prevzemati bibliotekarsko delo. Vojetu pa je profesor Čremošnik svetoval dvoje: kot pripravo na disertacijo naj pregleda njegove izdaje srednjeveških virov iz Dubrovniškega arhiva in se usmeri predvsem na knjige zadolžnic (specializirano notarsko serijo *Debita notariae*), za seznanjanje z dosežki zgodovinske znanosti v državi pa naj prebira zgodovinske revije, ki so izhajale v Beogradu, Zagrebu in Sarajevu ter za Zgodovinski časopis pripravi recenzije. Štipendije pa so omogočile, da je bil na delu v Dubrovniškem arhivu po mesec ali dva na leto, včasih tudi dvakrat na leto. Po nasvetih profesorja Čremošnika se je odločil za način dela. Jeseni 1954 je prijavil temo za disertacijo, in sicer Kreditna trgovina Dubrovnika v srednjem veku.

Kmalu nato je prišla iz Orientalnega instituta v Sarajevu ponudba za specializacijo iz zgodovine turškega obdobja pri južnoslovanskih narodih in turščine ter turških pomožnih ved. Voje se je strinjal s profesorjem Čremošnikom, da to pomeni odlog disertacije, po drugi strani pa se je nudila odlična priložnost za obogatitev znanja glede vprašanj, s katerimi se profesor Čremošnik ni posebej ukvarjal. Tako je od decembra 1954 do junija 1956 obiskoval v Sarajevu na Filozofski fakulteti predavanja znanega turkologa profesorja Branislava Đurđeva ter vaje iz turškega jezika, turške paleografije in diplomatike pri profesorju Hamidu Hadžibegiću.

S podvojenim zagonom pa se je po vrnitvi iz Sarajeva lotil nadaljevanja dela na disertaciji, na kar ga je profesor Čremošnik ves čas sarajevske odsotnosti spominjal. Hkrati mu je oddelek za zgodovino, katerega predstojnik je bil tedaj profesor Čremošnik, kril tudi stroške za mikrofилme iz Dubrovniškega arhiva.

Jeseni 1957 je profesor Čremošnik zbolel, a si tudi po operaciji ni več opomogel. Do svoje smrti novembra 1958 je bil priklenjen na posteljo. Še vedno pa je spremljal delo asistenta in ga bogatil s svojimi izkušnjami. Mentorstvo je spomladi 1959 prevzel profesor beograjske fakultete dr. Jorjo

Tadić, ki je Vojeta vzpodbudil, da je temo disertacije nekoliko razširil, maja 1964 pa je sledil uspešen zagovor na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Pred objavo je Voje disertacijo dopolnil s sklepnim sintetičnim poglavjem (za potrebe habilitacije), nato pa še predelal, kar je bila posledica Vojetovega značaja, da je pri svojem delu vedno zelo temeljit. Delo je izdala Akademija nauka i umjetnosti BiH z naslovom *Kreditna trgovina u srednjovekovnom Dubrovniku* (1976), za knjigo pa je prejel nagrado sklada Borisa Kidriča (1978). V utemeljitvi je bilo med drugim zapisano, da je delo izredno pomemben prispevek k poznavanju srednjeveške gospodarske zgodovine Dubrovnika in njegovih povezav z balkanskimi in italijanskimi deželami.

Voje je prevzel po profesorju Čremošniku najprej proseminar iz starosrbščine (1957), nato pa še predavanja iz zgodovine jugoslovanskih narodov (razen Slovencev) do konca 18. stoletja: leta 1960 kot predavatelj, 1967 kot docent, 1975 kot izredni profesor, 1980 pa kot redni profesor. Sodeloval je tudi pri študiju na 3. stopnji, odkar je bil leta 1960 vpeljan na fakulteti, in bil odličen mentor. Ker je imel sprva premalo število ur na zgodovini, je predaval tudi na oddelku za geografijo Topografijo kulturnih spomenikov Jugoslavije (1960–1964). Pedagoške obveznosti na fakulteti je opravljal zelo vestno, redno je spremljal novosti in neprestano obnavljal predavanja o svojem predmetu. Pri študentih je bil zelo priljubljen, vodil jih je na številnih ekskurzijah po Jugoslaviji. Ker je bil zelo navezan na fakulteto, ni nikoli odklonil, če je bilo potrebno vskočiti z nadomestnimi predavanji tudi na drugih področjih srednjeveške zgodovine. Leta 1993 se je upokojil in bil imenovan za zaslužnega profesorja (1996). Pred odhodom je pripravil še skripta svojih predavanj (*Oris zgodovine jugovzhodne Evrope v dveh delih (srednji, novi vek)*).

Delo profesorja Vojeta na fakulteti pa se ni končalo v predavalnici. V letih 1980–1990 s presledkom treh let je bil predstojnik Oddelka za zgodovino, v letih 1968–1975 prav tako s presledkom treh let član sveta Filozofske fakultete, sodeloval je tudi v raznih organih fakultete, bil njen delegat in podobno. Kot predstojnik oddelka si je zelo prizadeval za njegov organizacijski in strokovni napredek. Bil je med pobudniki vsakoletnih srečanj z Odsjekom za povjest Filozofske fakultete v Zagrebu. Povezanost z oddelkom je dokazal tudi s tem, da mu je podaril svojo knjižnico s področja južnoslovanske zgodovine.

Profesor Voje je ostal tudi kasneje zvest srednjeveški gospodarski zgodovini Dubrovnika, kjer sta ga zanimala predvsem obseg trgovine ter razvoj in vloga trgovskih družb. Problematiko je razširil še na gospodarske in kulturne stike Dubrovnika z njegovim širokim zaledjem (Bosno, Sr-

bijo, Makedonijo), pa tudi drugimi območji, bodisi na jugoslovanski, bodisi na italijanski strani Jadranskega morja. Ni pa se zadovoljil le s posameznimi razpravami. Prikazuje raznih oblik kreditnega poslovanja, načina poslovanja trgovskih družb ter kvantifikacije kreditnega prometa trgovanja z rudarskimi proizvodi in dubrovniškim suknom je dopolnil z novim gradivom ter jih z dodatnimi razpravami povezal v knjigi *Poslovna uspešnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku* (2003). Z raziskovanjem Dubrovniškega arhiva pa je želel prispevati tudi k osvetlitvi nekaterih vprašanj v zvezi s slovensko zgodovino.

Kot univerzitetni učitelj za starejšo zgodovino jugoslovanskih narodov se seveda ni mogel omejiti le na Dubrovnik, zanimala so ga tudi druga vprašanja iz balkanske zgodovine, predvsem iz turškega obdobja. V knjigi *Slovenci pod pritiskom turškega nasilja* (1996) je obdelal kronologijo turških vpadov na slovensko ozemlje in njegove posledice, balkansko politiko celjskih grofov – knezov, prikazal način odkupovanja ujetnikov iz turškega suženjstva, usodo turških ujetnikov v slovenskih deželah ter obdelal utrjevanje mest na Slovenskem in Hrvaškem v tem času. Še posebej pa se je dotaknil ustnega izročila v zvezi s turškimi vpadi. V najnovejši knjigi *Slovenica Balcanica: Zgodovinske študije* (2005) pa je predstavil pogled na določena vprašanja in dogajanja v slovenski in balkanski zgodovini, predvsem pa poudaril prepletenost, soodvisnost in povezanost med njima. Večino objavljenih tem povezuje poseganje osmanskih Turkov v balkanski prostor in njihova prisotnost na Balkanu. Turki pa so segli še preko slovenskega ozemlja v srednjo Evropo. Specializacija iz turkologije je profesorju Vojetu omogočila objaviti tudi turške vire v Arhivu Republike Slovenije. Ker se je že ukvarjal s 16. stoletjem na Slovenskem, se je priložnostno lotil tudi vprašanj, povezanih z reformacijo (*O odnosu fevdalnih rodbin na Kranjskem do reformacije*, 1995).

Profesor Voje je bil član uredniškega odbora Prilozi za orijentalnu filologiju, ki ga izdaja Orientalni institut v Sarajevu (1971–1991), član jugoslovanskega nacionalnega komiteja za balkanologijo (1975–1989), član jugoslovanskega komiteja za bizantologijo (1982–1987) ter član medakademijskega odbora za preučevanje vojnih krajin v jugoslovanskih deželah (1982–1989). Z referati je nastopal na jugoslovanskih simpozijih ter mednarodnih kongresih, posvečenih zgodovini jugovzhodne Evrope ter na mednarodnih kongresih, posvečenih odnosom med jadranskima obalama.

Znanstveno in pedagoško delo na široki problematiki zgodovine balkanskega prostora je profesorju Vojetu odprla pot v obravnavanje širokih in za široke kroge pomembnih vprašanj sintetičnega značaja. Trezen pogled na mesto jugo-

slovanskih narodov v širših svetovnozgodovinskih okvirjih se je pokazal v prispevkih v slovenski izdaji Herderjeve *Svetovne zgodovine*, v drugi izdaji *Kulturne zgodovine človeštva* ter v *Svetovni dediščini v Jugoslaviji*. Dogodki ob razpadu Jugoslavije so ga vzpodbudili, da je objavil knjigo *Nemirni Balkan: zgodovinski pregled od 6. do 18. stoletja* (1994).

Profesor Voje je čutil potrebo po širjenju poznavanja zgodovine med najširšimi krogi. To je kazal s tem, da ni opustil zanimanja za slovensko krajevno zgodovino. Naj omenimo samo prispevka o sporu med Kozmom Ravbarjem s Krumperka in vaško skupnostjo Domžale v 16. stoletju in o Sloveniji na vojaškem zemljevidu pred 200 leti. Večkrat je razpravljal tudi o mestu in pomenu krajevne zgodovine v zgodovinpisju, še posebej v zvezi z novejšo dobo. Poleg tega je objavil tudi vrsto poljudnih in zanimivih prispevkov s področja južnoslovanske zgodovine v raznih revijah v Sloveniji.

Ob službenih obveznostih se je profesor Voje razdajal tudi z delom v strokovnih društvih. Na kongresih slovenskih ter jugoslovanskih zgodovinarjev je pogosto nastopal z referati. Z ocenami in poročili, ki jih je objavljaval v Zgodovinskem časopisu je redno seznanjal slovenske zgodovinarje s knjižnimi novostmi s področja srednjeveške zgodovine v bivši Jugoslaviji. Kot predsednik Zgodovinskega društva Slovenije (1976–1980) si je prizadeval za seznanjanje širše javnosti z zgodovinskim delom ter za pravilno vrednotenje njenega pomena. V letih 1977–1982 je bil tudi podpredsednik izvršnega odbora Zveze zgodovinskih društev Jugoslavije, na koncu tega obdobja tudi njen predsednik. Kot predsednik komisije za pouk zgodovine pri Zvezi se je kritično odzval na vrednotenje zgodovine v usmerjenem izobraževanju ter na univerzah (*Zgodovina v Jugoslaviji – tudi spodrezovanje korenin, Naši razgledi*, 1985).

Profesorja Vojeta je veselilo pedagoško delo v prepričanju, da mora zgodovina v šoli v večji meri prikazovati svetle, pozitivne strani razvoja človeške družbe. Imeti mora vzgojno komponento in igrati mora tudi določeno vlogo pri oblikovanju nacionalne zavesti. Podpiral je prizadevanja za izboljšanje pouka zgodovine na šolah. Predaval je na dopolnilnih seminarjih za profesorje zgodovine na srednjih in za učitelje na osnovnih šolah v Sloveniji. Pridobili so ga tudi za pisanje učbenikov za pouk zgodovine. S profesorjem Ivanom Grobelnikom sta pripravila učbenik *Zgodovina 3*, ki je bil namenjen 3. letniku usmerjenega izobraževanja (1983), leta 1990 pa sta ga prilagodila programu 2. razreda gimnazije (od 12. do začetka 19. stoletja). Sam se je razdajal še na mnogih področjih izobraževanja; tako je v sedemdesetih letih sodeloval pri sestavljanju programa radijskih šolskih ur in na-

pisal več oddaj s temami iz južnoslovanske zgodovine. Na univerzi za tretje življenjsko obdobje je v letih 1995–1998 predaval starejšo zgodovino.

S svojim znanjem je profesor Voje bogatil tudi različne kulturne dejavnosti. Imel je predavanja na tečajih za turistične vodnike (1978). Od leta 1984 je član nadzornega odbora Slovenske matice (od 1987 tudi njegov predsednik).

Profesor Voje je lahko ponosen na svoje delo. Ob šestdesetletnici je bil odlikovan z Redom dela z zlatim vencem. Ob sedanjem visokem jubileju se ga prijatelji in sodelavci s hvaležnostjo spominjamo ter mu želimo: še na mnoga zdrava in srečna leta ter zvrhano mero zadovoljstva.

Jože Žontar